

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Запорізька політехніка»

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до проведення практичних занять з дисципліни

«ЛАНДШАФТНА АРХІТЕКТУРА»

для студентів спеціальності
191 «Архітектура та містобудування»
денної та заочної форми навчання

2019

Методичні вказівки до проведення практичних занять з дисципліни «Ландшафтна архітектура» для студентів спеціальності 191 «Архітектура та містобудування» денної та заочної форми навчання. /Укл.: Ю.І. Криворучко. – Запоріжжя: Національний університет «Запорізька політехніка», 2019 - 21 с.

Укладач: Ю.І. Криворучко, професор кафедри «Дизайн» НУ «Запорізька політехніка», д-р. арх., доц

Рецензент: С.П. Мигаль, доцент кафедри дизайну Національного лісотехнічного університету України (м. Львів), канд. арх., доцент

Відповідальний
за випуск: І.С. Рижова, зав. кафедрою «Дизайн» НУ «Запорізька політехніка», д-р. філос. наук, професор.

Затверджено
на засіданні кафедри «Дизайн»
протокол № 1 від 20.08.2019 р.

Рекомендовано до видання
НМК факультету будівництва,
архітектури та дизайну
протокол № 1 від 5.09.2019 р.

ВСТУП

Мета для практичних занять студентів по вивченню курсу «Ландшафтна архітектура» - поновлення, поширення та удосконалення загальнотеоретичних положень курсу «Ландшафтна архітектура», викладених попередньо на кваліфікаційному рівні «магістр», їхнє доповнення професійно орієнтованими знаннями в галузі майбутньої професійної діяльності:

- активізація творчих здібностей студента і розвиток навичок роботи з технічною літературою, насамперед під час виконання індивідуальних семестрових завдань;
- ознайомлення з нормативною літературою по ландшафтній архітектурі.
- придбання досвіду практичних занять з питань ландшафтної архітектури.

У відповідності з вимогами освітньо - кваліфікаційного рівня «магістр», магістр-архітектор після вивчення дисципліни повинен **уміти:**

- складати різні ландшафтні композиції з рослинності, водних пристроїв, геопластики, малих архітектурних форм, декоративного покриття та ін.;
- розробляти проектну документацію стадії ескізний проект на різні об'єкти ландшафтної архітектури: ситуаційний і опорний плани, схеми ландшафтної оцінки території, генплан, дендрологічний план та ін.

Дані методичні вказівки містять порядок виконання самостійних практичних завдань і необхідні теоретичні відомості для їх виконання.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є законодавчі акти щодо організації ландшафтних об'єктів та інших природних складових міського середовища, а також будівництва архітектурних об'єктів з урахуванням ергономічних вимог та потреб маломобільних груп населення; світова та вітчизняна практика організації регулярних та ландшафтних об'єктів.

ТЕМА 1

Видача і виконання графічного завдання на тему «Міське середовище з елементами природи»

Практичне заняття відбувається у формі пленеру, на якому студенти виконують натурні замальовки міського середовища з елементами природи. На початку заняття викладач пояснює студентам специфіку графічного зображення міського середовища з елементами природи. Обговорюються такі особливості, як масштабне і пропорційне співвідношення природних та антропогенних елементів, домінування однієї зі складових чи їх збалансованість. Студенти виконують графічне завдання у вигляді трьох замальовок на форматі А-4, на яких зображують фрагменти міських парків, садів, скверів, бульварів чи інших фрагментів міського середовища, вирішених з використанням природних елементів (дерев, кущів, квітів, водойм), а також малих архітектурних форм та скульптурних композицій. Обов'язково мають зображуватися прилеглі будинки. Техніка виконання: туш, чорна ручка, олівець, маркер (рис. 1.1).

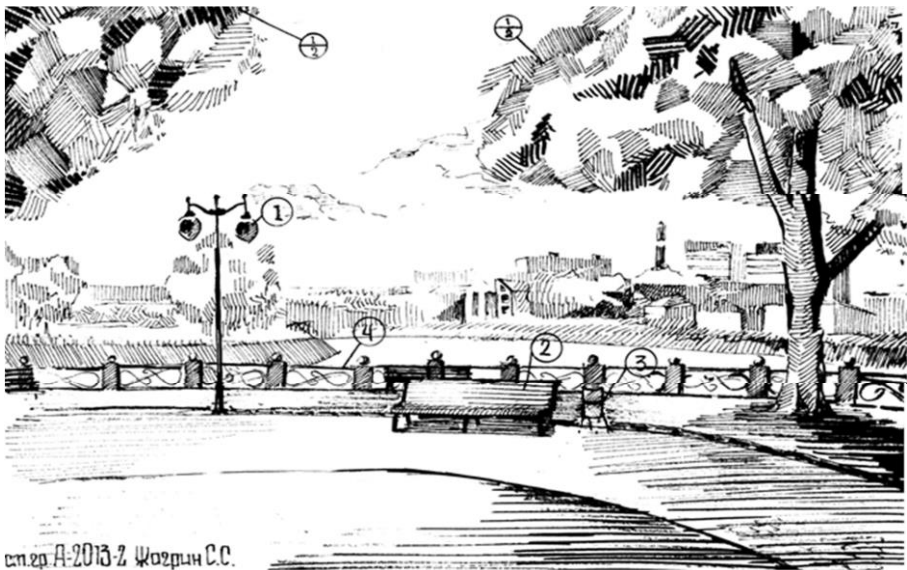

Рисунок 1.1 – Приклад виконання графічного завдання за темою 1

На звороті замальовки наводяться специфікації рослин (дерев) та малих архітектурних форм, до яких заносяться усі зображені на рисунку і відповідним чином промарковані елементи (рис. 2).

№	Наименование	Кол-во	Высота	Ширина	Длина
1.	Уличное освещение	2	2500		
2.	Скамья	8	800	685	1500
3.	Мусорная урна	4	700	250	
4.	Парковое ограждение	1	750		

№	Наименование	Кол-во	Высота	Ø
1.	Липа	8	10000	3000

Рисунок 1.2 – Титульна і зворотна сторона графічного завдання за темою 1

ТЕМА 2

Регулярний метод організації ландшафтних об'єктів. Стилiзація італійського саду (ескіз-ідея)

На практичному занятті вивчаються особливості регулярного методу організації ландшафтних об'єктів; аналізуються його принципи; розглядаються найвідоміші зразки регулярних ландшафтних об'єктів з вітчизняної та світової практики. Аналізуються особливості формування регулярних садів і парків Давнього Риму та італійські ландшафтні об'єкти періоду Відродження.

Специфіка італійських садів залежить від двох головних факторів

1. наявність складного рельєфу (пагорби, схили), що зумовило необхідність його відповідної пластичної та інженерно-технічної обробки;

2. домінування симетричних форм в архітектурних об'єктах, що зумовило загальну симетрію композиції ландшафтних ансамблів.

Загальна композиція італійського саду була симетричною з включенням окремих асиметричних фрагментів. Сад розділявся, переважно, на три тераси, найменшою з яких була верхня (до 15–20 % загальної довжини саду), а найбільшою – нижня (близько 50 % загальної довжини). Виключення були пов'язані з особливостями рельєфу, а саме крутизною схилів, через що кількість і розміри терас в окремих випадках могли змінюватися. Головна будівля розміщувалася, здебільшого, на верхній терасі, на головній осі композиції. Можливе також розміщення двох симетричних корпусів на флангах верхньої чи середньої тераси. Головна композиційна вісь саду орієнтувалася на красивий зовнішній пейзаж (море, гору, місто). До найхарактерніших прийомів побудови італійських садів належать:

- ❖ побудова композиції на основі взаємно перпендикулярних просторово-планувальних осей (рис. 2.1);

- ❖ підкреслення центральної осі головної споруди;

- ❖ обробка рельєфу за допомогою його геометризації, формування композиції саду ляхом терасування схилів пагорбів, розміщення на терасах споруд і елементів саду (рис. 2.1);

- ❖ створення системи підпорних стінок з балюстрадами, схилів, пандусів і сходів як засобів пластичної обробки рельєфу, об'єднання системи терас сходами і пандусами;

- ❖ розміщення будинку вілли на терасі, оточеній балюстрадою і прикрашеній статуями;

- ❖ обводнення території саду за допомогою системи регулярних басейнів, фонтанів, каскадів (рис. 2.1);
- ❖ формування регулярної системи зелених насаджень у вигляді алей, боскетів, партерів зі строгим малюнком (рис. 2.2);
- ❖ формування рослинних композицій з використанням топіарного мистецтва – надання рослинам правильної геометричної форми за допомогою спеціальної стрижки.

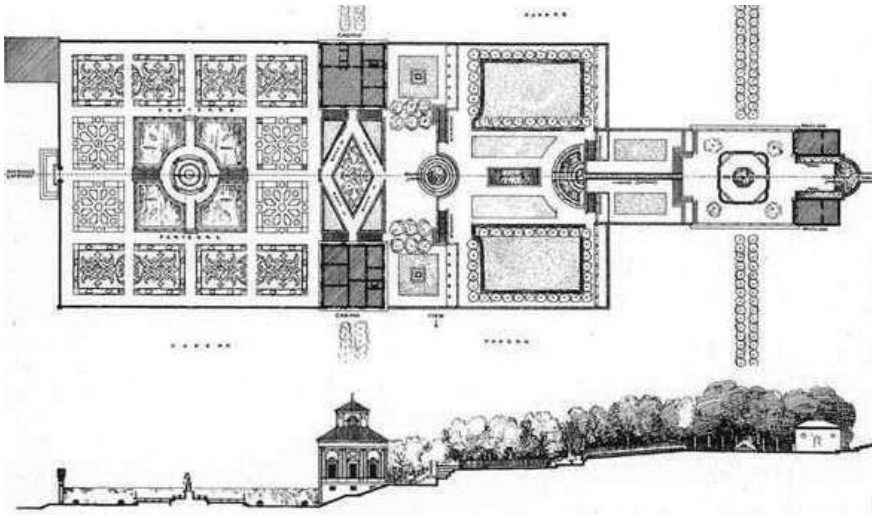

Рисунок 2.1 – Осьова композиція в побудові саду вілли Ланте

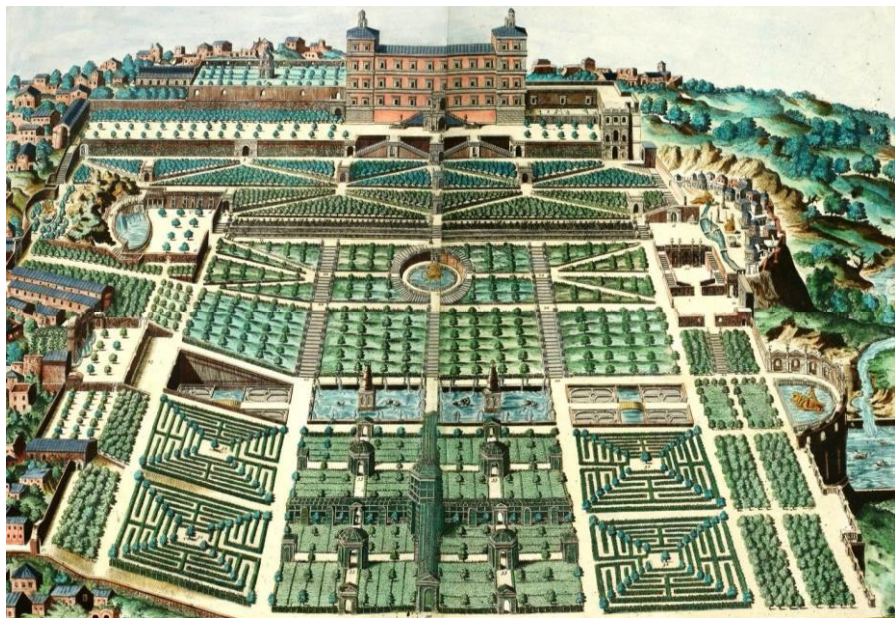

Рисунок 2.2 – Загальний вигляд саду вілли д'Есте

Рисунок 2.3 – Фігурний партер вілли Ланте

- ❖ підкреслення значущості композиції за допомогою багатого квіткового партеру (ксистосу) перед будівлею вілли;
- ❖ об'єднання в одній композиції замкнутих просторів і візуальних розкриттів на зовнішній ландшафт;
- ❖ активне використання павільйонів, альтанок, пергол, скульптури та інших малих архітектурних форм.

Графічне завдання виконується на форматі А-3. Студенти зображують генплан стилізованого італійського саду, його загальний вигляд (перспективу чи аксонометрію), та наводять експлікацію основних елементів. Техніка виконання – комп'ютерна графіка чи ручна акварельна графіка (рис. 2.4–2.5).

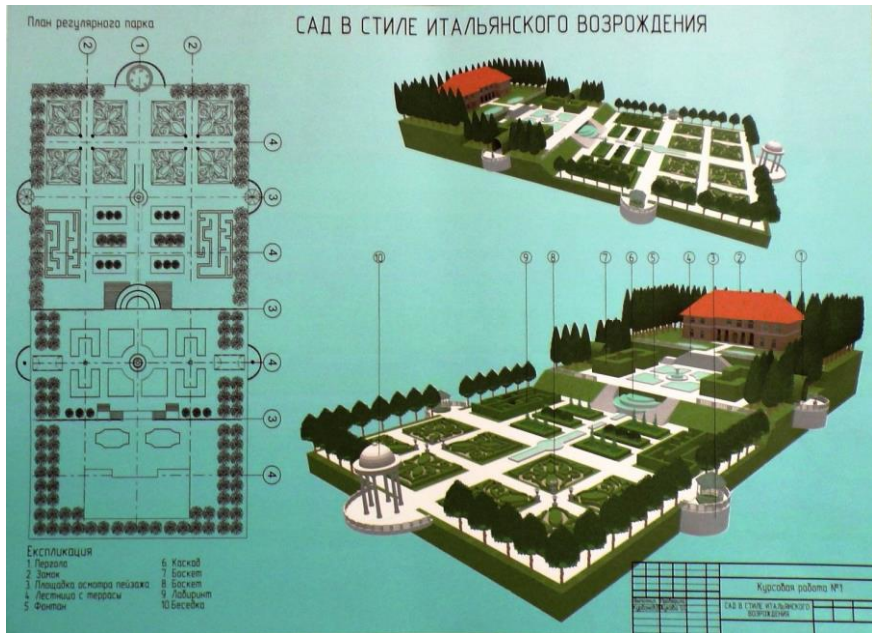

Рисунок 2.4 – Приклад № 1 виконання графічного завдання за темою 2

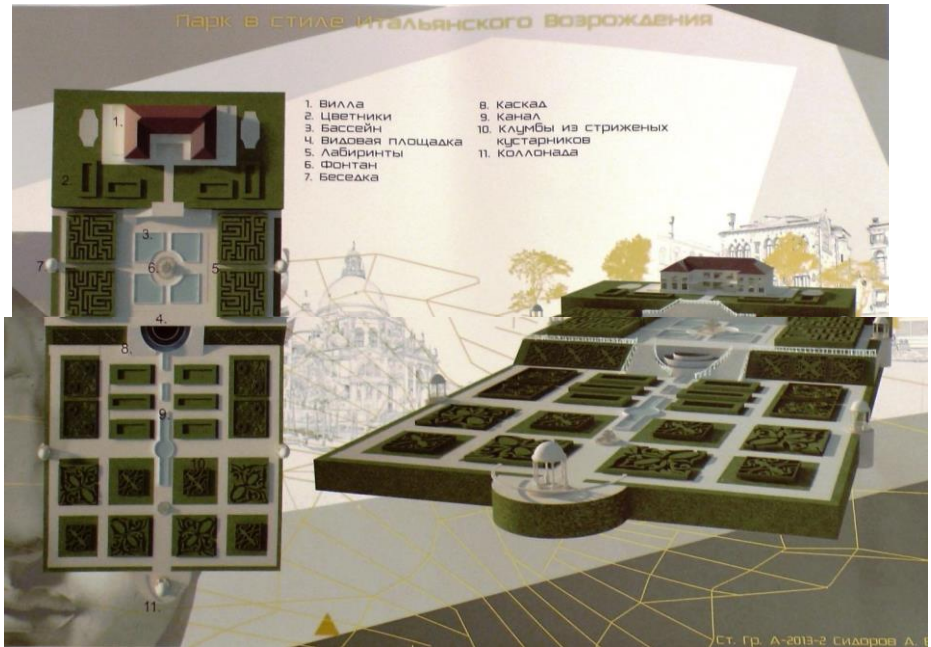

Рисунок 2.5 – Приклад № 2 виконання графічного завдання за темою 2

ТЕМА 3

Пейзажний метод організації ландшафтних об'єктів. Стилiзація китайського саду (ескіз-ідея)

На практичному занятті вивчаються особливості пейзажного методу організації ландшафтних об'єктів; аналізуються його принципи; розглядаються найвідоміші зразки пейзажних ландшафтних об'єктів з вітчизняної та світової практики.

Аналізуються особливості формування пейзажних китайських садів і парків, їх композиційно-планувальна структура та філософія. Головна особливість китайського саду – його спрямування на спокійне споглядання природних картин. Обов'язковими елементами китайського саду є вода, скелі та рослини (рис. 3.1). Найголовніший художньо-образний принцип формування китайського парку – створення на його території трьох зон, що відрізняються за емоційно-образним характером пейзажів, які створюють певний настрій у

відвідувача. Це такі зони: – зона страху (рис. 3.2); – зона радості (або зона сміху) (рис. 3.3; – ідеалістична (або романтична) зона (рис. 3.4).

Розміщуються ці зони за маршрутом руху відвідувача у наведеній вище послідовності, щоб через сильні емоційні переживання (страх, радість) дійти до спокою і споглядання краси природи. До 70 % території китайського саду може займати вода, при цьому водойма обов'язково повинна мати природоподібну і замкнену конфігурацію. Через струмки і ставки зводяться численні містки різної конфігурації (аркові, зигзагоподібні, з альтанкою тощо). До головних композиційних і стилістичних характеристик китайських парків також належать:

- ❖ побудова композиції на творчому відтворенні природних ландшафтів Китаю з максимальним використанням навколишньої природи;

- ❖ велика кількість води і уміле використання її властивостей (відображення, текучість, шумові ефекти), орієнтація саду на воду;

- ❖ активне використання каміння;

- ❖ створення штучних гір, пагорбів, скель, печер, озер і струмків;

- ❖ детальний вибір декоративних рослин для створення заздалегідь продуманого пейзажу;

- ❖ послідовне розкриття ландшафтних картин, побудованих на принципах гармонії пропорцій, контрастних поєднань форми і світла, урахування фактору часу сприйняття;

- ❖ прийом запозиченого пейзажу (проникаючі вікна) велика кількість і продумане розміщення малих архітектурних форм (урн, ліхтарів, скульптурних зображень тварин і птахів);

- ❖ включення до загальної пейзажної композиції саду симетричних груп будівель з осовою побудовою.

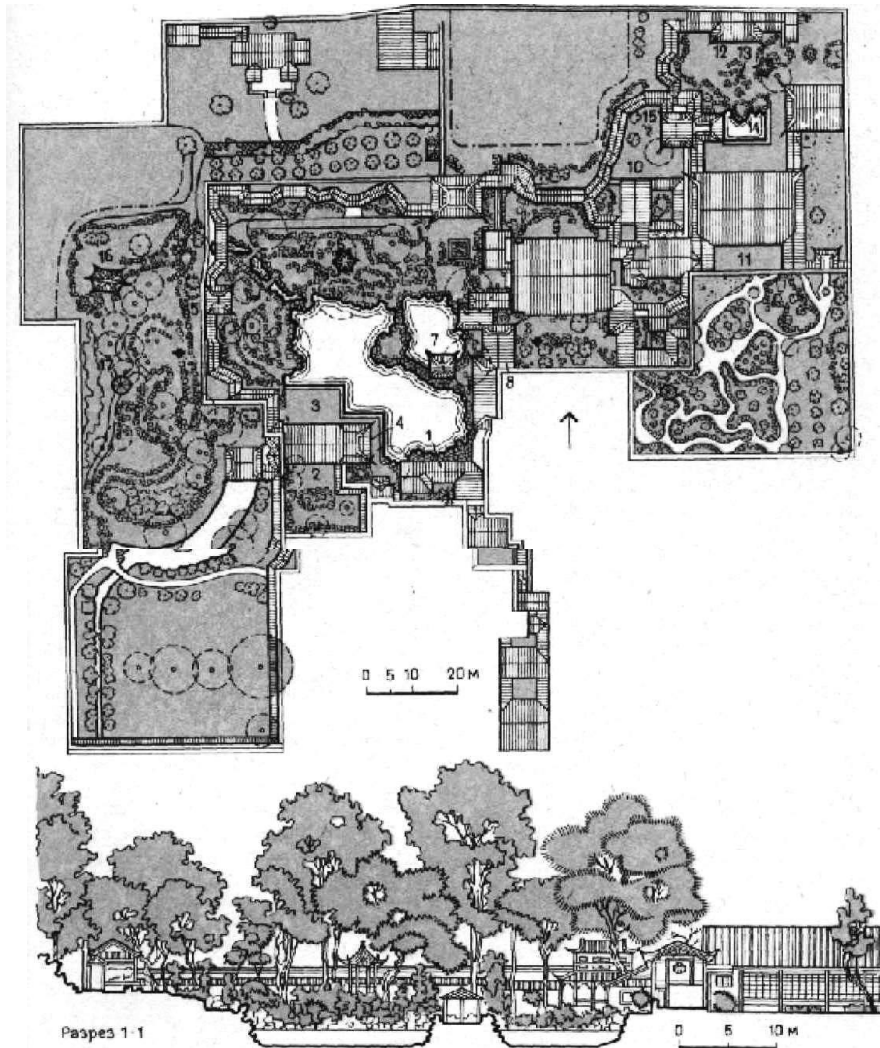

Рисунок 3.1 – Приклад композиційно-планувальної організації китайського саду

Рисунок 3.2 – Зона страху в китайському саду

Рисунок 3.3 – Зона радості в китайському саду

Рисунок 3.4 – Ідеалістична зона в китайському саду

Графічне завдання виконується на форматі А-3. Студенти зображують генплан стилізованого італійського саду, його загальний вигляд (перспективу чи аксонометрію), та наводять експлікацію основних елементів. Техніка виконання – комп'ютерна графіка чи ручна акварельна графіка (рис. 3.5–3.6).

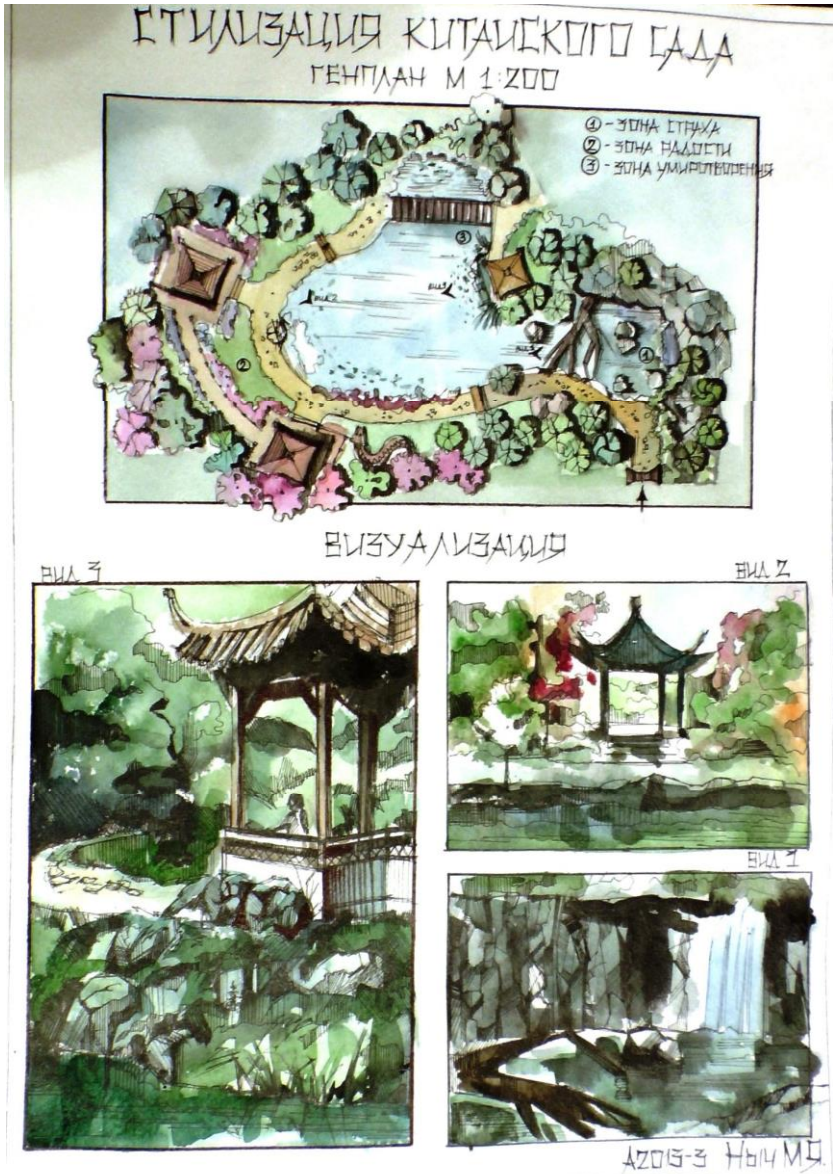

Рисунок 3.5 – Приклад № 1 виконання графічного завдання за темою 3

РАЗРАБОТКА САДА В КИТАЙСКОМ СТИЛЕ

РАССТАВАТЬСЯ С ЗАМОРОЗ
 И ОСЕНЬЮ, ПРАВО ЖЕ, ЖАЛЬ,
 НО НИЧТО НЕ СРАВНИТСЯ
 СО СВЕТЛЫМИ ДНЯМИ ВЕСНЫ.
 БЛАГОДАТНЫЕ ВЕТРЫ
 ЕЩЕ НЕ ПРИБЛИЖАЮТ НАРЫ,
 А ЗАМОРОЗКИ ПОСЛЕДНИЕ
 БУДУТ И НЕ ХОЛДЯЩИЕ...
 ВОДА УЖЕ

Т.А. А. 1/1/1

Рисунок 3.6 – Приклад № 2 виконання графічного завдання за темою 3

ТЕМА 4

Функціональне зонування парку. Розробка стильового рішення ландшафтного простору. Ескіз-ідея на основі запропонованої концепції

Для проекту парку окрім загальних матеріалів перед проектного дослідження необхідно визначити особливості природно – кліматичного регіону, що обумовлюють використання відповідних прийомів озеленення. Основним кресленням на цьому етапі є схема функціонального зонування, Визначаюся функціональні зони, їх межі та номенклатура будівель та споруд Визначити приблизний перелік будівель та споруд.

Таблиця 4.1- Приблизний перелік споруд для парку середнього розміру

Будівлі та споруди	Кількість одиниць	Одночасна ємність, чол.	Площа, м²
Концертна зала	1	800	800
Відкрита естрада	1	500	500
Кінолекторій	1	500	500
Читальна зала	1	75	150
Малий планетарій	1	-	150
Танцювальна веранда	1	200	500
Виставковий павільйон	1	50	400
Павільйон настільних	1	-	200

ігор			
Більярдна на 2 столи	1	4	100
Тир (50 м)	1	-	300
Площадка настільного тенісу	4	8-16	200
Площадка для волейболу (9х18 м)	2	24	720
Площадка для баскетболу (14х26м)	2	24	110 0
Площадка для городків (15х30 м)	2	4-12	900
Площадка для тенісу (20х40м)	2	4-8	160 0
Площадка для бадмінтону (6,1х13,4 м)	2	4-8	400
Спортивний павільйон	1	-	100 0
Прокат інвентарю	1	-	400
Дитяча естрада	1	-	200
Дитяча читальня	1	-	180
Дитяча ігротека	1	-	200

Павільйон для занять дітей	1	-	300
База прокату дитячого інвентарю	1	-	150
Великий атракціон	10	-	300 0
Малий атракціон	20	-	100 0
Альтанка	8	-	250
Ресторан, кафе, кіоски	-	250	650
Туалети	5	100	150
Адміністративно-господарські споруди	-	-	150 0

ТЕМА 5

Об'ємно - просторова структура парку

Основою об'ємно-просторового рішення є композиційна схема, на якій відображені композиційні вузли та вісі, оформлені як майданчики та алеї. Існуюча ситуація обумовлює вибір об'ємно-просторового рішення вузлів паркового середовища (Рис.4.). Об'ємно-просторове рішення розробляється у два етапи: Ескіз та креслення генерального плану, що виконуються на топооснові в масштабі (1:200, 1:500, 1: 1000).

ТЕМА 6

Елементи благоустрою та обладнання

В формуванні естетики просторового середовища міського парку все більше місце відводиться елементам дизайну міського середовища: ліхтарі, лави, урни, рекламно-інформаційні стенди та ін. – «коректують» природні простори та «надають» ним масштаб людини. При проектуванні елементів благоустрою та обладнання слід керуватися єдиним стилістичним напрямком, який визначається на етапі ескізування об'ємно-просторового рішення.

Завершення графічного оформлення роботи. Виконання посадкового плану зі специфікацією. Виконання креслень. Розробка стильового рішення та колірної гами ландшафтного об'єкту. Візуальні акценти. Виконання ескізів, замальовок. Детальне опрацювання планів малих архітектурних форм та штучних об'єктів. Виконання розміщення устаткування, водоймищ та інженерного обладнання. Виконання ескізів і креслень. Виконання фрагментів перспектив. Візуалізація. Записка.

ТЕМА 7

Підбір асортименту дерево-чагарникових і квіткових рослин та газонних трав

Основним документом дендрологічного рішення парку є асортимент дерево-чагарникових і квіткових рослин та газонних трав, при складанні якого слід користуватися нормативно-довідковими виданнями.

Проробка генплану М 1:200. Виконання дендрологічного плану парку. Оформлення відомості рослин. Затвердження планів і перспектив. Виконання розпланувального плану. Виконання розгортки і видових перспектив. Підбір та обговорення будівельних матеріалів, що застосовуються в дизайн - проекті (у вигляді пояснювальної записки). Виконання ескізів і креслень. Виконання фрагментів видових перспектив і перспективи «з пташиного польоту» саду. Взаємозв'язок садових композицій з оточенням. Візуалізація. Виконання ескізів і креслень.

ЛІТЕРАТУРА

1. Білоус В.І. (2001). Садово-паркове мистецтво: Коротка історія розвитку та методи створення художніх садів. К. 299 с.
2. Вергунов А.П. (1988). Горохов В.А. Русские сады и парки. М., 413 с.
3. Родичкина И.Д. и др. (1990). Краткий справочник архитектора: Ландшафтная архитектура. Под. ред. Родичкина И.Д. К. Будівельник, 336 с.
4. Кучерявий В.П. (2005). Озеленення населених місць: Підручн. Львів: Світ, 456 с.: іл.
5. Лихачев Д.С. (1982). Поэзия садов. Л. Наука, 341 с.
6. Николаев В.А. (2005). Ландшафтоведение. Эстетика и дизайн. М.: Аспект-пресс, 198 с.
7. Николаева Н.С. (2005). Японские сады. М.: «АРТ-РОДНИК», 207 с.: ил.
8. Саймондс Дж. (1965). Ландшафт и архитектура / пер. с англ. М.: Стройиздат, 194 с.
9. Соловьева О.С. (2000). Лесопарки – парки – дворцово – парковые ансамбли: учебное пособие. Харьков: ХГАГХ, 188с.
10. Сычева А.В. (2006). Ландшафтная архитектура: Учеб. Пособие для вузов. М.: Издательство Оникс, 87 с.: ил.